

**SPORTISKOLAI RENDSZER
SZAKMAI KONCEPCIÓJA**

2003. november

Készítette:

Lehmann László

**tudományos munkatárs
a Nemzeti Utánpótlás-nevelési Intézet
Pedagógiai Kutatócsoportjának vezetője**

SPORTISKOLAI RENDSZER

1. Bevezetés

A Nemzeti Utánpótlás-nevelési Intézet Pedagógiai kutatócsoportjának munkatársai az elmúlt hónapokban elemezték a kialakult sportiskolai rendszert és hagyományokat. Arra a megállapításra jutottak, hogy a sportiskola fogalmát – a múltban és a jelenben egyaránt – mindenki úgy értelmezte, ahogy akarta. Sportiskolának nevezték azokat a közoktatási intézményeket (általános és középiskolákat), ahol testnevelés tagozat, később emelt szintű testnevelés oktatása folyt. Sportiskolaként működött a nagy hagyományú KSI (Központi Sportiskola) is. De sportiskolai megjelölést kaptak azok a sportegyesületek is, ahol szervezett formában foglalkoztak az utánpótláskorú sportoló gyerekekkel és fiatalokkal.

A sportiskolák egyik típusa – ahogy a „leköszönő” sporttörvény fogalmaz – az ún. közoktatási típusú sportiskola, ahol az utánpótlás-nevelést, – ami korcsoportos formában történik – az alsó és/vagy középfokú közoktatási intézmény végzi. Ebben az intézménytípusban az alapvető feladat a közoktatási (alap)szolgáltatás, függetlenül attól, hogy milyen iskolafokról és –típusról van szó (általános iskola, gimnázium, szakközépiskola, szakiskola). A másik sportiskolai típus az ún. egyesületi típusú sportiskola, ahol az utánpótlás-nevelést szintén korcsoportos formában végzik, de ebben az intézménytípusban a tankötelezettség nem teljesíthető, és alapműveltségi vizsga nem tehető. A sportiskoláknak ez a fajta felosztása, mint már említettük, nem szerencsés. Teljes mértékben tisztázatlan, hogy akár az egyik, akár a másik típus szerint működő sportiskolát hogyan működtetnék, ki lenne a fenntartó, ki finanszírozná.

A fentiekből világosan kiderül, hogy a még érvényben lévő jogforrás nem elégséges ahhoz, hogy az ún. sportiskolák ügye megoldódjon. A T/6326. számú törvényjavaslat a sportról ezt a kategorizálást már szerencsére mellőzi. A sportiskolák fogalmának tisztázása és tevékenységi körük meghatározása a módosított sporttörvény és a hozzá kapcsolódó (végrehajtási) rendeletek feladata lesz.

Jelenleg Magyarországon a Közoktatásról szóló (és többször módosított) 1993. évi LXXIX. törvény szabályozza a közoktatás legfontosabb kérdéseit, résztvevőit, területeit. E törvény foglalkozik a közoktatás általános rendelkezéseivel; például a gyermek, a tanuló és a szülő jogaival és kötelességeivel; a közoktatásban alkalmazottak körével; a közoktatás rendszerével; a közoktatási rendszer intézményeinek működésével; a közoktatás szervezésével és irányításával; a közoktatás finanszírozásának elveivel. A közoktatás intézményrendszere kapcsán – többek között – szabályozásra kerül az óvoda, az általános iskola, a szakiskola, a gimnázium, a szakközépiskola, az alacsony művészetoktatási intézmény, a gyógypedagógiai és konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény, továbbá a diákotthon és kollégium. A felsorolás szinte teljesnek látszik. Minden életkorra és majdnem minden műveltségterületre kiterjed, mindössze a sporttal professzionális szinten foglalkozó intézménytípus hiányzik belőle. De miért pont ez? Erre senki nem tud ma érthető és elfogadható választ adni. Ha ma Magyarországon jogában áll egy szülőnek (és miért ne állna), akinek tanköteles korú gyermeke van, hogy gyermekét a lehetőségekhez képest a legmegfelelőbb közoktatási intézménytípusba járassa, továbbá általános képzését kiegészítse különféle művészeti tevékenységekkel állami normatív támogatás keretében, akkor miért nincs erre lehetősége akkor, ha gyermekét sportoltatni szeretné.

SPORTISKOLAI RENDSZER

Gyermek- és diákjogi, továbbá a szülői jogok szempontból kifejezetten aggályosnak tartjuk azt, hogy egy szülő normatív állami támogatási formában járathatja a gyermekét hegedülni, bábozni, agyagozni stb., de sportolni nem. Természetesen nem az a gond, hogy az alapfokú művészetoktatást folytató intézmények a közoktatási intézményhálózat részét képezik, és ezért tevékenységükhöz állami alapszabványt kapnak, hanem az, hogy a sport ugyanezt nem kapja meg. A problémát ebből a szempontból megközelítve, ez a sportra nézve, és a sportot választó szülőkre és gyermekekre, fiatalokra nézve – ahogy már korábban említettük – diszkriminatív. Diszkriminatív mind a rendszer, mind az eljárás.

Az alábbiakban kísérletet teszünk arra, hogy az új típusú sportiskolai rendszert – a Közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény értelmében – megfogalmazzuk, egyes új típusait közoktatási intézményként definiálhassuk, továbbá jogi és szakmai helyzetüket – az alapfokú és középfokú művészetoktatás mintájára – rendezhessük.

2. A koncepció rövid felvázolása

Az új típusú sportiskolai rendszer kiépítése kettős cél megvalósítása érdekében történt:

- **Az egyik, az az egészségtudatos magatartás és életmód kialakítása a felnővekvő nemzedékekben, amely lehetővé teszi, hogy kikerülve a közoktatás rendszeréből a testmozgást és sportokat szerető állampolgárokként éljék mindennapjaikat.**
- **A másik, az élsport utánpótlásbázisát jelentő versenysport támogatása.**

A kettős cél együtt, egymást erősítve valósítandó meg. A közoktatási intézményrendszer részét képezné a sportiskolai rendszer, ahogy az egységes és átfogó utánpótlás-nevelési rendszernek is szerves része lenne ez az új típusú sportiskolai rendszer. A sportiskolai rendszer tervezete elsősorban a már működő közoktatási intézményekre épít, de egy új intézménytípust is felvázol. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 20. § (1) bekezdése alapján az óvodáknak, az általános iskoláknak, a gimnáziumoknak, a szakközépiskoláknak, a szakiskoláknak, a diákotthonoknak és kollégiumoknak, továbbá a gyógypedagógiai és konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézményeknek már részben most is vállalniuk kell testneveléssel és sporttal kapcsolatos feladatokat. Mindezek ellenére sok kiaknázatlan lehetőség van még a közoktatás rendszerében, amit a bevezetés után felvázolt táblázat mutat be. Az óvodától az általános és középiskolákon át, a kollégiumokig és a gyógypedagógiai jellegű közoktatási intézményekig szükséges megvizsgálni, hogy ezek az intézménytípusok milyen mértékben tudnak részt vállalni, aktívan közreműködni az egységes és átfogó utánpótlás-nevelési rendszer eredményes és hatékony kialakításában.

Szükséges lenne megalapítani egy új, sportspecifikus közoktatási intézménytípust: az alapfokú sportoktatási intézményt (ASI), továbbá bővíteni kellene a szakközépiskolai képzési profilt egy új szakiránnyal: a sportszakközép-iskolával. Az előbbi, az ASI koncepciója már részletesen kidolgozott, míg a sportszakközép-iskola szakmai

SPORTISKOLAI RENDSZER

tervezetének kialakítása most van folyamatban.

Ez a két intézménytípus nem teljesen újszerű a magyar közoktatás rendszerében, mivel ezekhez hasonló intézménytípusok már működő változatai megtalálhatóak a művészeti képzésben az alapfokú művészetoktatási intézmény és a művészeti szakközépiskola formájában.

Az alapfokú sportoktatási intézményekben, csak a sportáganként kidolgozott sportágfejlesztési programok segítségével, az akkreditált sportnevelési tantervek alapján, egységes tananyag szerint, napi rendszerességgel valósulna meg a sportnevelés és -oktatás. A sportszakközép-iskolákban – ellentétben az ASI-val – nem csak sportfejlesztési programok szerint folya a munka, hanem közismereti tárgyak és sportszakmai programok oktatása is megvalósulna.

A közoktatás finanszírozási rendszerén belül, a normatív állami támogatásban (fejkvóta) részesülő alapfokú sportoktatási intézmény (ASI) megalapítása és működtetése áttörést jelentene mind az iskoláskorú fiatalok testkultúrájának megalapozásában, mind pedig, az egységes és átfogó utánpótlás-nevelési rendszer feltételeinek stabilizálásában.

3. A sportiskolai rendszer elemei, közoktatási intézménytípusai

A sportiskolai rendszer egy része – mint már említettük – mai is működik. Vannak olyan közoktatási intézmények, óvodák, általános és középiskolák, kollégiumok stb., ahol a testnevelés, ha nem is kiemelt fejlesztési területe az adott intézménynek, de a testnevelési foglalkozások adta pedagógiai lehetőségeket sokszor maximálisan kihasználják, és az intézménynek komoly sportélete van. Vannak olyan iskolák, ahol régi hagyományai vannak a testnevelés tagozat mai formájának, az ún. emelt szintű testnevelésképzésnek. Ilyen intézmény ma kb. 250 található Magyarországon. Ez a szám az összes közoktatási intézmény alig 4 %-a. Létezik olyan iskola és kollégium is, – habár csak néhány van az országban –, ahol ún. élsportolói vagy versenysportosztályokat (csoportokat) működtetnek. A már meglévő rendszert gazdagíthatná az új sportspecifikus közoktatási intézménytípus: az **alapfokú sportoktatási intézmény (ASI)** és a szakképzés rendszerébe illeszthető **sportszakközépiskola**. A már létező és a kiépítendő sportiskolai rendszert az alábbi táblázat mutatja be:

SPORTISKOLAI RENDSZER

Óvoda	Sportorientáltóságú óvoda	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">Sportszervezetek által működtetett sportiskolák</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">Költségvetési szervek által működtetett sportiskolák</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">Gazdasági társaságok által működtetett sportiskolák</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">Közhasznú társaságok által működtetett sportiskolák</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;">Egyesületek által működtetett sportiskolák</div>
Általános iskola	Sportorientáltóságú általános iskola. Emelt szintű képzésű általános isk. Éltsportolói általános iskola	
Gimnázium	Sportorientáltóságú gimnázium Emelt szintű képzésű gimnázium Éltsportolói gimnázium	
Szakközépiskola	Közoktatási típusú sportiskolák Sportorientáltóságú szakközépiskola Sportszakközép-iskola	
Szakiskola	Sportorientáltóságú szakiskola	
Diákotthon és kollégium	Sportorientáltóságú diákotth. és koll. Éltsportolói diákotthon és kollégium	
Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény	Sportorientáltóságú gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény	
Alapfokú művészetoktatási intézmény	Alapfokú sportoktatási intézmény (ASI)	

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 20. § (1) bekezdése felsorolja a közoktatás jelenlegi nevelési-oktatási intézményeit. Ezek az intézmények:

- az óvoda,
- az általános iskola,
- a szakiskola,
- a gimnáziuma és a szakközépiskola (együtt: középiskola),
- az alapfokú művészetoktatási intézmény,
- a gyógypedagógiai és a konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény,
- a diákotthon és a kollégium (együtt: kollégium).

A már meglévő és működő közoktatási nevelési-oktatási intézmények köre újabb típusal bővülne az alapfokú művészetoktatási intézmények analógiájára, az ún. **alapfokú sportoktatási intézménnyel (ASI-val)**.

4. A jelenleg működő nevelési-oktatási intézmények sportspecifikus besorolása

A jelenlegi törvényi szabályozás értelmében a sportiskoláknak – ahogy már említettük – két típusa van. Ezt a kategorizálást – ebben a javaslatban – nem támogatjuk. Mint az eddigiekből kiderült, csak egy fajta sportiskola lenne, fenntartótól függetlenül. Mivel a testnevelés és a sport ügyét nem tudják megoldani, és nem is oldhatják meg csak az ún. sportspecifikus nevelést-oktatást-képzést folytató intézmények, ezért végig kell gondolni a közoktatási intézményhálózat sporttal kapcsolatos viszonyát is. Az érvényben lévő szabályozás értelmében, a neveléssel-oktatással foglalkozó közoktatási intézmények egy jelentős köre (általános iskola, gimnázium, szakközépiskola, szakiskola), emelt szintű formában is taníthatja a testnevelést. Az elmúlt 10-15 évben radikálisan csökkent a korábbi testnevelés tagozatos iskolák száma, ami ma az emelt szintű képzési formának felel meg. Ennek több oka van. Az első az, hogy az elmúlt tíz évben több lényeges tartalmi szabályozást vezettek be a közoktatási intézményekben (Nemzeti Alaptanterv – 1996-tól, kerettantervi szabályozás – 2001-től). A másik az a nem elhanyagolható tény, hogy az iskolahasználók (szülők, tanulók stb.) igényei, elvárásai megváltoztak az iskolákkal szemben. Előtérbe kerültek az idegen nyelvek és az informatika. Ez az öröndetes tendencia viszont kedvezőtlenül befolyásolta a testneveléssel és sporttal kiemelten foglalkozó intézmények egy jelentős körét. Napjainkban Magyarországon a testneveléssel és sporttal kiemelten foglalkozó iskolák száma alig közelíti meg a 250-et.

Mivel az elmúlt időszakban – a jogi és tartalmi szabályozás erősödése ellenére is – rendezetlen viszonyok alakultak ki, és részben erősödtek meg (pl.: élsportolói osztályokat indító iskolák, burkolt emelt szintű testnevelést alkalmazó iskolák stb.) a közoktatás rendszerében, ezért szükségesnek tartjuk az iskolákat a testnevelés és sport iránti elkötelezettség szempontjából kategorizálni. Ez a felosztás azért is fontos, mert a későbbiekben alapja lehet egy újfajta tartalmi szabályozás és finanszírozási keret kialakításában. Ennek formája a különböző, a testneveléssel-sporttal kiemelt szinten foglalkozó közoktatási intézmények típusainak akkreditálása lenne. Ezzel az eljárással minden iskola szabadon, legitim módon választhatná ki a számára legmegfelelőbb modellt.

Az alábbiakban felvázoljuk röviden azokat a közoktatási intézménytípusokat, amelyek elkötelezett hívei a testnevelésnek, a sportnak és a sportutánpótlás-nevelésnek.

4.1. Óvodák

Az óvodákban – a félreértések elkerülése végett – semmiféle „szakosodásra” nem gondoltunk, mindössze azokat az óvodáskorral foglalkozó intézményeket szeretnénk látókörbé vonni, akik az óvodai nevelési programjukban a testnevelést kiemelt fejlesztési területként kezelik. Szerencsére jó néhány óvodában folyik már ilyen orientáltságú pedagógiai munka.

SPORTISKOLAI RENDSZER

4.2. Általános iskolák és gimnáziumok

Az általános iskoláknál és a gimnáziumoknál a testnevelés és sport iránti elkötelezettség szempontjából három típust különítünk el.

4.2.1. A sportorientáltságú iskolák a testnevelést – a jogszabályi előírások szerint – nem kezelik kiemelt szinten, de mégis, az intézmény valamely adottsága (pl: területi elhelyezkedése, kiemelkedő sport-infrastrukturális háttere, jól képzett és elkötelezett sportszakemberek stb.) miatt a sport meghatározó szerepet tölt be az intézmény életében. A testnevelés és sport iránti elkötelezettségét a közoktatási intézmény a Helyi pedagógiai programjában (HPP) is megfogalmazza. A testnevelés és sport iránti elhivatottságuk megmutatkozhat valamely nemzeti sportágfejlesztési programhoz való csatlakozásban is (pl.: Nemzeti Atlétikai Program, Bózsik-program, kosárlabda fejlesztési program stb.) és/vagy sportegyesülettel történő hivatalos együttműködésben vagy egyszerűen egy jól prosperáló diáksport-egyesület fenntartásában. Ezen intézményekben a testnevelési órák száma nem éri el az emelt szintű testnevelés alkalmazásának követelményeit. Ennek megfelelően, a testnevelés tantárgy tananyaga és követelménye sem éri el az emelt szintű képzést alkalmazó iskolákét. Mindezek ellenére viszont a délutáni sportkörüli foglalkozások keretében a testnevelés órák tananyagát különböző sportágak mozgásanyagaival egészítik ki az érdeklődő tanulók számára. Az ilyen iskolák, a testnevelést, mint a mozgásos cselekvéstanulás eszköztanrendszerét kiemelten kezelik a pedagógiai fejlesztőmunkájukban, és a cselekvéses képességek intenzív fejlesztésével más tantárgyak tanítását-tanulását is erősítik.

4.2.2. Az emelt szintű testnevelésképzést alkalmazó általános iskolákban és gimnáziumokban a testnevelés tanítása – tanórai keretek között – az emelt szintű testnevelési tantervben meghatározott óraszámokkal és tananyaggal történik, amely az alsó tagozatban minimum heti 4,5, felsőben és középiskolában a heti 4 óra. A testnevelés tantárgy kiemelt fontosságát az iskola Alapító okiratában és Helyi pedagógiai programjában is rögzítik. Az iskola vezetésének törekednie kell a testnevelés-tanítás-tanulás feltételeinek – ideértve a testnevelők megfelelő végzettségét, továbbképzését, illetve a tantárgy infrastruktúráját és szerszükségletét – a lehető legmagasabb szinten történő biztosítására. Az intézmény vezetése mellett a nevelőtestület sport iránti elkötelezettsége is szükséges. Az ilyen intézmények a testnevelést a személyiségfejlesztés fontos eszközének tekintik, így a rendelkezésükre álló órakeretet – a jogszabályi előírásoknak megfelelően – úgy osztják el, hogy a magasabb heti óraszám legalább 2 évfolyamon biztosított legyen. Gyakori – ami a továbbiakban követelmény lenne –, hogy az ilyen intézmények együttműködési szerződést kössenek egy vagy több sportegyesülettel, és ezzel az adott egyesület(ek) utánpótlásbázisává válnak. Szorgalmazzuk, hogy az emelt szintű képzésben résztvevő tanulók – mihelyt életkoruk engedi – leigazolt versenyzői legyenek egy-egy sportegyesületnek vagy sportiskolának.

4.2.3. Az élsportolói osztályokat indító általános iskolákban és gimnáziumokban a tanítás-tanulás rendje teljes mértékben összehangolódik a sportágak edzésrendjével. A tanulói terhek csökkentése érdekében a készségektantárgyak órászáma a törvényi előírások minimumát éri csak el. A tanulástervezés, a tanulásirányítás és a nevelés-oktatás módszertana is az órán történő képesség- és személyiségfejlesztésre koncentrál. A pedagógusok a tanórai tanítás-tanulás során törekednek a tevékenykedtetésre, a képességfejlesztésre, a differenciálásra, az egyéni bánásmódra. Az intézmény a sport iránti elkötelezettségét az Alapító okiratában és a

SPORTISKOLAI RENDSZER

Helyi pedagógiai programjában is rögzíti. A tanulók a sporttevékenységüket elsősorban az iskolán kívül végzik. Az iskola pedagógiai alapelveiben rögzíti a testnevelés és sport kiemelt szerepét, napi praxisában összehangolja a közismereti tantárgyak és a (él)sport követelményeit. Az intézmény vezetése és a pedagógusok ösztönzik a tanulókat/sportolókat a minél jobb sportteljesítmény elérésére, továbbá törekednek a tanulóval/sportolóval együtt, hogy a sportban nyújtott teljesítményük a személyiségüket pozitívan befolyásolja. Az ilyen típusú intézmények számára, az élsportolói osztályokba járó tanulók után, a speciális egyéni fejlesztések miatt, kiegészítő normatíva bevezetését terveznék a központi költségvetés terhére.

4.2.3.1. Csanádi Árpád Általános Iskola és Gimnázium

Speciális élsportolói program szerint működő közoktatási intézmény a Csanádi Árpád Általános Iskola és Gimnázium mint az egységes és átfogó utánpótlás-nevelési rendszer egyik legrégebbi „eleme”. A Nemzeti Utánpótlás-nevelési Intézet a Csanádi iskola fenntartói jogának az intézethez való telepítésével lehetőséget kapott az élsportolói iskolamodell újra értelmezésére és továbbfejlesztésére. A Csanádi iskola életében a fenntartóváltás új vezetést és ennek következményeként új értékpreferenciákat hozott. Kiemelten kezelik az általános pedagógiai értékek közvetítése mellett az egyéni fejlesztést, amely élsportolók esetében hatékonyan küszöbölheti ki a sport miatti hiányzásokból adódó lemaradásokat, ezzel segítve a sportolók tantárgyi tanulási folyamatait. A nem tantárgyi tanulási folyamatok előmozdítása érdekében az iskola előtérbe helyezi a sportetika körébe tartozó személyiségfaktorok fejlesztését. További fontos pedagógiai feladat élsportból időlegesen vagy végleg kikerülő diákok szocializációs és perszonalizációs folyamatainak segítése. Az iskolában elindultak a kutatási, fejlesztési és innovációs folyamatok is, amelyek a sportolók tanulását segítő, szocializálódást előmozdító, értelmi és érzelmi intelligenciát fejlesztő tananyagokra, módszerek kifejlesztésére és alkalmazására irányulnak.

Az iskola finanszírozását egy, a közoktatás jogi szabályozásában meghúzódó joghézag nehezíti. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. tv. 118.§ (3) bekezdés értelmében „A központi költségvetés az állami szervek és a helyi önkormányzatok, valamint a nem állami, nem helyi önkormányzati intézményfenntartók részére az általuk fenntartott nevelési-oktatási intézmények működéséhez – a gyermek-, tanulói létszámot, valamint az ellátott feladatokat figyelembe véve – normatív költségvetési hozzájárulást biztosít.” Ezzel szemben a Magyar Köztársaság 2003. évi költségvetéséről szóló 2002. évi LXII.tv. 28.§ (1) bekezdése az intézményfenntartók között nem tesz említést állami fenntartókról. A 12.§ elismeri fenntartóként a központi költségvetési szerveket, ezt azonban csak a felsőoktatási intézmények gyakorló intézményei esetében teszi. A helyzet feloldására a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztériumnak – a NUPI-val és, ha szükséges az Oktatási Minisztériummal együtt – komoly lépéseket kell megtennie.

4.3. Szakiskolák és szakközépiskolák

A jelenlegi szakiskolákban és a szakközépiskolákban – a speciális, szakmai jellegű képzési formájuk miatt – csak a sportorientált működési forma megvalósítására látunk lehetőséget. A NUPI keresi a megoldást arra, hogy a fenntartásában működő Csanádi Árpád Általános Iskola és Gimnázium az ország első sportszakközép-iskolai jellegű képzését is elindíthassa.

SPORTISKOLAI RENDSZER

4.4. Diákotthonok és kollégiumok

A diákotthonokban és a kollégiumokban a sportorientált működés mellett lehetőséget látunk az ún. élsportolói osztályok (csoportok) indítására is. Mind a sportorientált működésre, mind az élsportolói csoportok indítására vonatkozóan azok az „alapelvek” az irányadók, amelyek már kifejtésre kerültek az általános iskoláknál és a gimnáziumoknál. Egyébként az élsportolói csoportokat működtető kollégiumra is van már példa az országban, ahogy az élsportolói osztályokat indító általános iskolákra és gimnáziumokra is, habár csak nagyon kis számban.

4.5. Gyógypedagógiai és konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmények

A gyógypedagógiai és konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézményekben a sportorientált működés teljes mértékben megvalósítható. A szomatopedagógia a mozgáskorlátozottak, míg a konduktívpedagógia a mozgássérültek nevelésével és oktatásával foglalkozó speciális pedagógiai részterület. Mindkét speciális pedagógia jelentős mértékben a mozgásterápiára épít. Az egyéb fogyatékkal (értelmi, testi: látás, hallás) élő gyerekek és fiatalok számára is fontos fejlesztőeszköz a játék és a mozgás. Ezért mindenféleképpen szerves részét képezik ezek a közoktatási intézmények a sportiskolai rendszernek.

5. Az alapfokú sportoktatási intézmény (ASI)

Az utánpótlás-nevelés szakmai problémái, kihívásai nem kezelhetők csak a sport oldaláról. A gyermek egyúttal a közoktatásban is részt vesz, amelynek a verseny- és élsporttól jelentősen eltérő feladat- és célrendszere van. Ezért olyan nevelési-oktatási-képzési rendszereket kell létrehozni, amelyek kezelni tudják a látszólag eltérő célokat és módszereket. Az alapfokú sportoktatási intézmények (sportiskolák vagy ASI-k) létrehozása szintén ugyan azt a kettős célt szolgálják, mint a sportiskolai rendszer:

- tehát egyszerre adnak lehetőséget az egészségtudatos magatartásformák fejlesztésére, a testmozgás, a sport megszerettetésére és
- az élsportfejlesztés révén a versenysportban való közreműködésre.

E kettős cél felkínálásával az egységes és átfogó utánpótlás-nevelési rendszer alkalmas arra, hogy a sportban tehetséges gyermekek minőségi képzéséhez szükséges háttérrel a közismereti jellegű közoktatási- és sportintézményekben folyó munka összehangolásával, komplexen tudják biztosítani.

5.1. Az alapfokú sportoktatási intézmény (ASI) fogalma

Az alapfokú sportoktatási intézményben sportjellegű nevelés és oktatás folyik. Az alapfokú sportoktatás megalapozza a sportolók (tanulók) gyerekek és fiatalok szomatikus műveltségét

SPORTISKOLAI RENDSZER

(testnevelési, egészségnevelési, edzésméleti, sportági stb. kultúráját), továbbá előkészít és felkészít a versenysportban történő részvételre és/vagy a szakirányú továbbtanulásra.

Az alapfokú sportoktatási intézményekben a tankötelezettséget nem lehet teljesíteni, mivel ezekben a közoktatási intézményekben (sportiskolákban) csak sportágspecifikus tevékenységekben folyik képzés, tehát nem tanítanak semmilyen közismereti tantárgyat (magyart, matematikát, történelmet, ének-zenét, rajzot stb.), illetve a tanuló nem készülhet fel sem az alapműveltségi vizsga, sem az érettségi vizsga letételére. Ezt azt jelenti, hogy a most működő közoktatási intézmények (általános és középiskolák) nem lehetnek automatikusan sportiskolák attól a ténytól, hogy a testnevelést emelt szinten tanítják vagy attól, hogy valamilyen sportágfejlesztési programban részt vesznek, de attól sem, hogy együttműködési megállapodásuk van valamilyen sportegyesülettel. Az alapfokú sportoktatási intézményekben (ASI-ban) csak sportspecifikus tevékenységeket tanulnak a sportolók, tehát a tanulók a tankötelezettségüket abban a közoktatási intézményben teljesítik, ahol a közismereti tárgyakat tanulják. (Ebben az esetben is ugyan az az analógia, mint az alapfokú művészetoktatási intézmények esetében.) Az ASI egy teljesen újfajta közoktatási intézménytípus lenne, amely alapítására és fenntartására ugyanazok a jogi normák vonatkoznának, mind a már meglévő és működő közoktatási intézményekre. Továbbá minden egyéb kérdésben szintén analógiát alkalmaznánk a már évtizedek óta jól működő alapfokú művészetoktatási intézményekkel.

Az alapfokú sportoktatási intézményben – az Alapfokú sportoktatás követelményei és tantervi programjaiban meghatározottak szerint – a képzés évfolyamos és/vagy korosztályos formában történne. Ennek a közoktatási intézménytípusnak legalább 6 és legfeljebb 12 évfolyama lenne, amelynek keretei között a nevelés-oktatás előképző, alapfokú és továbbképző évfolyamokon és/vagy korosztályokon folyana. A tanuló (sportoló) sportiskolai előrehaladását az évfolyamos és/vagy korosztályos vizsgák keretében teljesítené, az Alapfokú sportoktatás követelményei és tantervi programjai alapján.

5.2. Az ASI célrendszere

Az alapfokú sportoktatási intézmények létrehozásának és működtetésének cél- és feladatrendszere rendkívül összetett, amit az alábbi felsorolás részletez:

- A sporttal professzionális szinten foglalkozó közoktatási intézménytípus létrehozása, amelynek – analógiát alkalmazva az alapfokú művészetoktatási intézményekkel – alapfokú sportoktatási intézmény (ASI) lenne az elnevezése.
- Az alapfokú sportoktatási intézmény (ASI) egy teljesen újfajta közoktatási intézménytípus lenne, amely alapítására és fenntartására ugyanazok a jogi normák vonatkoznak, mint a már meglévő és működő közoktatási intézményekre. Minden egyéb kérdésben analógiát kellene alkalmazni a már évtizedek óta jól működő alapfokú művészetoktatási intézményekkel.
- Az ASI-ban, új mozgásformák tanításával ki lehet nyitni a sport világát, vonzóvá lehet tenni a sportolást a hagyományos sportágakhoz kevésbé vonzó fiatalok számára is. Az új sportágak nem a klasszikusok helyett, azok rovására, hanem azok mellett kellene, hogy létezenek.

SPORTISKOLAI RENDSZER

- A fogyatékkal élő gyerekek és fiatalok számára is nyitottá kellene tenni a rendszert, mind a mozgásterápiák szakszerű alkalmazása révén történő fejlesztés miatt, mind a verseny- és élsportban rejlő fejlesztési és önmegvalósítási lehetőségek pedagógiai célú hasznosítása érdekében.

5.3. Jogi háttér és szabályozás

A Köznevelésről szóló 1993. évi LXXIX. törvény 20.§ (1) bekezdése felsorolja a köznevelés nevelő, valamint nevelő és oktató intézményeit. Ebben a bekezdésben kellene felsorolni – egy alpont formájában – az alapfokú sportoktatási intézményt (ASI-t) is.

Az alapfokú sportoktatási intézmény részletesebb meghatározását a fent megnevezett törvény 32.§-ában – az alapfokú művészetoktatási intézmény leírása után – lenne célszerű megfogalmazni. Ennek oka, hogy a sportiskolai koncepció jelen meghatározásakor – ahogy már többször említettük – analógiát kellene alkalmazni az alapfokú művészetoktatási intézmények definiálása, jogi szabályozása és eddigi működési gyakorlatával.

A T/6326. számú törvényjavaslat a sportról VI. fejezete részletesen foglalkozik az állam és a helyi önkormányzatok sporttal kapcsolatos feladataival. A törvényjavaslat jelenlegi formájában sem mond ellent az ASI létrejöttének, a köznevelési törvényben, majd a költségvetési törvényben történő módosítást követően ennél markánsabb megjelenés is lehetővé válik.

5.4. Gazdasági (finanszírozási) lehetőségek

A köznevelési rendszerének működéséhez szükséges fedezetet az állami költségvetés és a fenntartó kiegészítő hozzájárulása biztosítja, melyet a tanuló által igénybe vett szolgáltatás díja és a köznevelési intézmény más, saját bevétele egészíthet ki – olvasható a Köznevelésről szóló 1993. évi LXXIX. törvény 118. § (1) bekezdésében.

A központi költségvetés az állami szervek és a helyi önkormányzatok, valamint a nem állami, nem helyi önkormányzati intézményfenntartók részére az általuk fenntartott nevelési–oktatási intézmények működéséhez – a gyermek-, tanulói létszámot, valamint az ellátott feladatokat figyelembe véve – normatív költségvetési hozzájárulást biztosít. (Köznevelésről szóló 1993. évi LXXIX. törvény 118. § (3) bekezdés)

A sportiskolák rendszerének működéséhez szükséges fedezetet – a köznevelés rendszerének megfelelő más intézménytípusokhoz hasonlóan – az állami költségvetés alapján járó normatív támogatás (ún. fejkvóta) és a fenntartó kiegészítő hozzájárulása biztosíthatná, ahogy már részben most is biztosítja, amelyet a tanuló által igénybe vett szolgáltatás díja és a köznevelési intézmény más, saját bevétele egészíthet ki. A rendszer finanszírozása tekintetében a mindenkori költségvetési törvény az iránymutató, ezért a megalapítandó új sportspecifikus köznevelési intézménytípusra, az ASI-ra is ki kellene terjeszteni a fejkvótaszerű állami normatív finanszírozást. Természetesen jól tudjuk, hogy ezt az elképzelést szakmai szempontból az Oktatási Minisztériumnak, míg finanszírozási szempontból a Pénzügyminisztériumnak kellene támogatnia.

SPORTISKOLAI RENDSZER

Ahogy említettük már az alapfokú művészetoktatási intézményekhez hasonlóan az alapfokú sportoktatási intézmények tanulói után is járna a normatív támogatás. A Magyar Köztársaság 2003. évi központi költségvetése rendelkezik a normatív támogatás összegéről (2002. évi LXII. törvény), a pénzügyminiszter és a belügyminiszter 37/2002. (XII.3.) PM–BM együttes rendelete pedig, a helyi önkormányzatokat 2001. és 2002. évben megillető normatív állami hozzájárulásokról.

A közoktatás jelenlegi rendszerét tekintve a 2003. évi költségvetés szerinti normatívák a következőképpen alakulnak:

1-4. évfolyam	187.000 Ft./fő/év
5-8. évfolyam	194.000 Ft./fő/év
9-13. évfolyam	240.000 Ft./fő/év

Az alapfokú művészetoktatási intézmények művészeti áganként különböző kiegészítő normatív hozzájárulásban részesülnek:

Zeneművészeti ág:	100.000 Ft./fő/év
Képző- és iparművészeti, táncművészeti, szín- és bábművészeti ág:	66.000 Ft./fő/év

Az alapfokú sportoktatási intézmények állami pénzen történő finanszírozására a tanulónkénti 40-120.000 Ft./fő/év már elegendőnek látszik. Ezzel az összeggel a fenntartónak – a saját erőforrásait mellérendelve – lehetősége lenne megteremteni a sport, a testnevelés, az utánpótlás, az egészséges életmódra nevelés alapfeltételeit.

A Közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 121. § (1) bekezdése alapján a fenntartó az a jogi személy (helyi önkormányzat, állami szerv, egyházi jogi személy, felsőoktatási intézmény, vállalat, szövetkezet, alapítvány, társadalmi szervezet, nemzeti és etnikai kisebbségi érdekképviseleti szervezet, kisebbségi önkormányzat, egyesület és más jogi személy), illetőleg természetes személy (mint egyéni vállalkozó), amely, illetve, aki, a közoktatási szolgáltató tevékenység folytatásához szükséges jogosítvánnyal rendelkezik, és az e törvényben meghatározottaknak megfelelően a közoktatási intézmény működéséhez szükséges feltételekről gondoskodik.

5.5. Tartalmi szabályozás

Az új típusú sportiskolák tartalmi szabályozása négyelemű lenne.

5.5.1. Az első az alapfokú sportoktatási intézmények **sportági sportnevelési tantervei**. Ezek a tantervek egy-egy sportág teljes fejlesztési tervét tartalmazzák, beleértve a fogyatékkal élők számára készített terveket is, a 6-8 éves kortól a 18-20 éves korig. Ezek a tantervek modulrendszerben épülnének fel, és korcsoportonként tartalmazzák az adott sportág fejlesztési célrendszerét, tananyag- és követelményrendszerét.

Az alapfokú sportoktatási intézményekben a szakmai munka az Alapfokú sportoktatás követelményei és tantervi programjai alapján történne. Ezt a dokumentumot –

SPORTISKOLAI RENDSZER

hasonlóan az alapfokú művészetoktatáshoz – egy miniszteri rendeletben kellene megfogalmazni. (Ez lehet akár közös miniszteri rendelet is: OM és GYISM) ASI-kban figyelembe kellene venni továbbá, a nem sportprofilú közoktatási intézmények testnevelési tanterveit is, hiszen a sportolók ezekből az iskolákból érkeznek.

A Sportiskolai általános és emelt szintű testnevelés és sportági sportnevelés tanterv egy olyan moduláris szerkezetű szakmai segédanyag, ahol egy ún. tantervi alapra minden sportiskola, minden testneveléssel és sporttal foglalkozó szakembere (testnevelő, edző stb.) és esetleg sportolója kiválaszthatja és összerakhatja azt a speciális tantervet (fejlesztési anyagot és fejlesztési menetet), amelyik az adott sportintézmény adottságaihoz, a sportoló/tanuló lehetőségeihez, a fejlesztő szakemberek kompetenciájához és az elérendő célokhoz leginkább adekvát.

5.5.2. A másik fontos szabályozó elem a **sportpedagógiai és sportpszichológiai koncepció** kidolgozása és gyakorlatorientált felvázolása a sportoló tanulóval foglalkozó pedagógusoknak, sporttanároknak (edzőknek), de a szülőknek is. A tervek szerint mind a sportpedagógiai, mind a sportpszichológiai koncepciót is elkészítenénk és akkreditáltatnánk pedagógus-továbbképzési programokként is. Mindkét programot felkínálnánk a sportiskolai rendszerben dolgozó közoktatási intézmények szakembereinek.

5.5.3. A következő elem a sportiskolák **szakmai ellenőrzési rendszere**. A közoktatási intézmények működését segítő és ellenőrző rendszerek mellett be kell vonni a GYISM egyik szakmai háttérintézményét, a Nemzeti Utánpótlás-nevelési Intézetet, továbbá az egyes sportági szakszövetségeket is.

A sportról szóló T/6323 számú törvényjavaslat 50. § szól a Gyerme-, Ifjúsági és Sportminiszter feladatairól. Az (1) bekezdés egyértelműen – a sportiskolák tekintetében is – biztosítja a miniszter számára az ellenőrzési jogkört. Célszerű döntésnek tartanánk, a sportszakmai ellenőrzés jogkörének átruházását a Nemzeti Utánpótlás-nevelési Intézethez. Ezen túlmenően a közoktatási törvény megfelelő részeiben (a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény IV. fejezete) kellene szabályozni az alapfokú sportiskolai intézmények szakmai felügyeletét is.

5.5.4. Negyedik elem az alapfokú sportoktatási intézményekben dolgozó pedagógusok, az ún. sporttanárok **szakmai képzési követelményeinek** szigorú szabályozása, továbbá a sporttanárképzés és -továbbképzés rendszerének kidolgozása lenne. A témát feldolgozó hatályos jogszabályok a következők:

- a 168/2001. (IX.14.) Kormányrendelet a sport területén képzéshez kötött tevékenységek gyakorlásához szükséges képzések jegyzékéről;
- 1993. évi LXXIX. tv. a közoktatásról;
- 1993. évi LXXX. tv a felsőoktatásról;

SPORTISKOLAI RENDSZER

- 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet A pedagógus-továbbképzésről, pedagógus szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről;
- Országos Képzési Jegyzék;

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény III. fejezete (15-18. §-ig) szabályozza a közoktatásban alkalmazottak körét. Itt, illetve a 168/2001. (IX. 14.) Kormányrendeletben kellene szabályozni az alapfokú sportoktatási intézményekben foglalkoztatottaktól minimálisan elvárt képesítési követelményeket.

Alapfokú sportoktatási intézményben sportszakmai tárgyat (jelen esetben valamilyen sportágat) oktató pedagógusnak rendelkeznie kell pedagógusi és a sportágnak megfelelő edzői vagy szakedzői végzettséggel. Testnevelői végzettség esetén edzői, egyéb irányú pedagógusi végzettség esetén szakedzői végzettség lenne a minimumkövetelmény. Azt a szakembert, aki az itt megfogalmazott formai képesítési követelményeknek megfelelne, és ASI-ban tanítana, sporttanárnak neveznénk. A fentiekén túl ki kellene dolgozni a sporttanárookra vonatkozó részletes szakmai képesítési követelményeket is.

5.6. Az alapsokú sportoktatási intézmény sportági szakmaszerkezete

A sportolóvá érés folyamata egységes egész, mégis felosztható több szakaszra, mivel a felkészülés céljai, feladatai és bizonyos mértékig a módszerei is sajátosak. Az ASI-ban – az Alapfokú sportoktatás követelményei és tantervi programjaiban meghatározottak szerint – a képzés évfolyamos és/vagy korosztályos formában történne. Ennek az újfajta közoktatási intézménytípusnak legalább 6 és legfeljebb 12 évfolyama lehetne, melynek keretei között a nevelés-oktatás előképző, alapfokú és továbbképző évfolyamokon és/vagy korosztályokon folya.

Az alapfokú sportoktatási intézmény tantervi programja igazodik a sportbeli felkészülés szakaszaihoz. Ez alapján a sportiskolai fejlesztés három szakaszra osztható: előképző szakasz, alapfokú szakasz és továbbképző szakasz. Az egyes szakaszok tartalmi feladatit a következőképpen gondoljuk:

- **Előkészítő szakasz** (Általános alapozó szakasz)
A kezdés (*előképzés*) szakaszára a tanulók fizikai felkészítése mellett a sokoldalú fejlesztés, ill. segítségadás a sportágválasztáshoz lenne a jellemző.
- **Alapfokú szakasz** (Speciális alapozó szakasz)
Ebben a szakaszban történne a sportágválasztás és az adott sportág *alapfokú képzése*, amely a fizikai alapképzésnek már egy speciális formáját foglalná magában, illetve megteremtené a későbbi nagy teljesítmények pszichikai, technikai és elméleti alapjait.
- **Továbbképző szakasz** (Speciális szakasz)
Ez a szakasz már a választott sportág magasabb szinten való tanulását jelentené (*továbbképzés*). Ez magában foglalná a speciális, magas szintű szakelmélet elsajátítását, és az egyéni legjobb teljesítményre való törekvését abból a célból, hogy a versenyző számára az élsport felé is nyitott lehetőségek kínálkozzanak.

SPORTISKOLAI RENDSZER

A sportbeli felkészülés szakaszai sportáganként változó hosszúságúak, és különböző életkort feltételeznek, mégis vannak olyan sportágcsoportok, amelyekben a felkészülés szakaszai összehangolhatóak vagy egymásra építhetőek.

A tanulók az utolsó alapfokú évfolyam befejezését követően sportági alapvizsgát, az utolsó továbbképző évfolyam befejezését követően pedig, sportági záróvizsgát tennének, amelynek anyagát a választott sportáguk és az egészségtan életkor-specifikus tananyagai adnák. A sportági alapvizsga a továbbképző évfolyamokon való továbbtanulásra jogosítana.

Az alapfokú sportoktatási intézményekben alkalmazott pedagógiai módszerként a sportnevelés és -oktatás folyamatát leginkább támogató egyéni fejlesztésen alapuló képességfejlesztést és differenciált nevelés- és oktatásmód alkalmazását javasoljuk.

5.7. Infrastrukturális és tárgyi feltételrendszer

A 11/1994 (VI. 8.) MKM rendelet 7. számú melléklete részletesen tartalmazza a nevelési – oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeinek és felszereléseinek felsorolását. Ugyanitt található meg az alapfokú művészetoktatási intézmények működéséhez szükséges, nélkülözhetetlen, speciális eszköz és felszerelés lista, mindez művészeti áganként felvezetve. Az alapfokú sportoktatási intézmények esetében is itt kellene rögzíteni – hasonló részletességgel, sportáganként vagy sportág-csoportonként – a működéshez szükséges és nélkülözhetetlen infrastrukturális és eszközminimumot.

5.8. Az ASI alapítása és fenntartása

A közoktatási intézmények fenntartóiról és az intézmények fenntartásáról a Közoktatási törvény /1993. évi LXXIX. törvény/ 3. §; 79-82. §; 85-91. §; 102-106. § rendelkezik. Eszerint közoktatási intézményt az állam, a helyi önkormányzat, a helyi kisebbségi önkormányzat, az országos kisebbségi önkormányzat, a Magyar Köztársaságban nyilvántartásba vett egyházi jogi személy, továbbá a Magyar Köztársaság területén alapított és itt székhellyel rendelkező, jogi személyiséggel rendelkező gazdálkodó szervezet, alapítvány, egyesület és más jogi személy, továbbá természetes személy alapíthat és tarthat fenn, ha a tevékenység folytatásának jogát – jogszabályban foglaltak szerint – megszerezte. A természetes személy egyéni vállalkozóként alapíthat és tarthat fenn közoktatási intézményt.

A törvény tág keretet biztosít a közoktatási feladatok ellátására létrejövő intézmények létrehozására is. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény IV. fejezete (A KÖZOKTATÁS RENDSZERE) alapján az alapfokú sportoktatási intézményt a fenntartó önálló intézményként is megalapíthatja és működtetheti, de az is elképzelhető, hogy e törvény 33. §-a értelmében akár többcélú közoktatási intézményként is létrehozhatja. Ennek értelmében lehet általános iskolát és alapfokú sportoktatási intézményt vagy bármilyen típusú középiskolát és alapfokú sportoktatási intézményt közös igazgatással létrehozni és működtetni.

SPORTISKOLAI RENDSZER

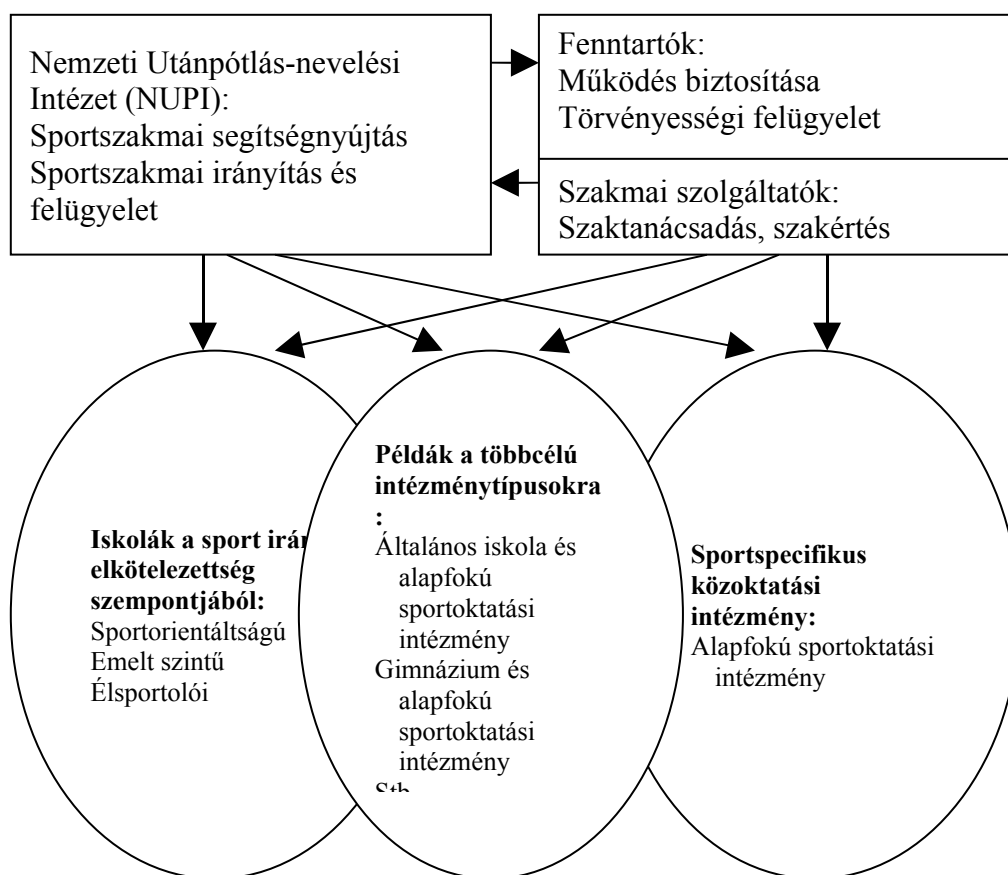
Természetesen, az érvényben lévő jogszabályok alapján, az alapfokú sportoktatási intézmények esetében is – analóg módon a közoktatás egyéb nevelő vagy nevelő és oktató intézménytípusaihoz – lehetőség van a közös fenntartásra. Ez azt jelenti, hogy mind az alapításra, mind a működtetésre létrejöhetnek olyan (oktatási)társulások, amelyek így a fenntartás terheit is megoszthatnák, de élvezhetnék az intézmény működéséből fakadó előnyöket is. Ennek értelmében nem kellene, nem lenne szükséges egy fenntartóban gondolkodni.

Az alapfokú sportoktatási intézmények (sportiskolák) beiskolázási területének meghatározása a fenntartó hatásköre lenne, akik a következő lehetőségek közül választhatnának: a közoktatási intézmény beiskolázási körzete lehet

- helyi,
- kistérségi,
- megyei,
- regionális és
- országos.

Az ideális az lenne, ha a fenntartó a helyi lehetőségek tükrében figyelembe venné a megyei, illetve országos helyzetet, és az igények feltérképezése után döntene csak a beiskolázási terület nagyságának meghatározásáról.

A következő ábra az alapfokú sportoktatási intézmény (ASI) és a közoktatás más intézménytípusainak tervezett kapcsolatát, továbbá „felügyeleti” rendszerét mutatja be:

SPORTISKOLAI RENDSZER

5.9. Az alapfokú sportoktatási intézmény indításának ütemezése

Az alapfokú sportoktatási intézmény bevezetésének lépéseit a következő táblázat mutatja be:

Év/tanév	Az ASI bevezetésének „üteme”	Intézmények száma	Finanszírozás módja
2004 első félév	Kísérleti – előkészítő szakasz	3 kiemelt és megyénként 1 pályázó intézmény	A GYISM által biztosított célzott támogatási keretből és a WSKA pályázatán
2004-2005. tanév	Korrekciós – alapozó szakasz	Megyénként 1 kiemelt és még 1 pályázó intézmény	A GYISM által biztosított célzott támogatási keretből és a WSKA pályázatán
2005-2006. tanév	Bevezető – alkalmazó szakasz	Az alapítási feltételeknek eleget téve, felmenő rendszerben bővülő	Az OM által biztosított (alap) normatíva alapján

5.10. Kockázati tényezők

Az alapfokú sportoktatási intézmény megalapításának és működtetésének kockázati tényezőit a következő felsorolás tartalmazza:

- A sportban tevékenykedőknek tudomásul kell venniük, hogy piaci viszonyok uralkodnak. A Nemzeti Fejlesztési Terv által célul kitűzött a személyes életvitel szempontjából nélkülözhetetlen kompetenciák kialakítását már gyermekkorban el kell kezdeni. Ennek elmulasztása terhet ró az egészségügyre, károsítja a sportgazdaságot, és generációk munkaképességének csökkenését eredményezheti. A gyermekek sportjába, a diáksportba fektetett anyagi eszközök több csatornán mérhető, hosszú távú megtérülése már bizonyított, ezért ebből a szempontból nincs semmi kockázat.
- Összességében elmondható, hogy az ASI alapításának és működtetésének kockázati tényezői alacsonyak, mivel az alapfokú sportoktatási intézmény az alapfokú művészetoktatási intézmény analógiájára épülne fel, amely már évek óta jól működő rendszert alkot.
- A sportszakma és a testneveléssel hivatásszerűen foglalkozó pedagógusok álláspontja sem kérdéses számunkra, mert széleskörű szakmai párbeszéd és nagy társadalmi összefogás eredményeként sikerült megfogalmazni és artikulálni ezt az újfajta sportiskolai rendszert, benne az alapfokú sportoktatási intézményt.

5.11. Várható eredmények

SPORTISKOLAI RENDSZER

Az alapfokú sportoktatási intézmény várható eredményeit szintén felsorolásszerűen próbáltuk megfogalmazni.

- A sportiskolai rendszer kiépítésének tervezésekor több tíz új intézmény létrejötte valószínűsíthető. Várakozások szerint a szabadidejüket sportolással töltő gyermekek száma akár többszöröződhet a kínálat folyamatos növekedése mellett.
- A szabadidő mozgásos eltöltése nemcsak a nagyvárosokban, de a kistelepüléseken is elérhetővé válhatna.
- Minél több gyermek környezetét lehetne ingergazdagabbá tenni a sport segítségével, aminek következtében többen kezdenének el sportolni, így nagyobb lenne az élsport kiválasztási lehetősége is.
- A fogyatékkal élő gyerekek és fiatalok sportolási és versengési lehetőségeinek biztosításával elfogadottabbá és támogatottabbá lehetne tenni az integrált nevelés mellett a társadalmi toleranciát is.
- Hosszabb távon egészségesebb lenne a magyar társadalom.
- Hosszútávon átalakulna a hazai egészség- és sportkultúra.

5. 12. Az ASI koncepciójának fogadtatása a megyei jogú városok körében

Az alábbi táblázat a megyei jogú városok egy részének utánpótlás-neveléssel kapcsolatos legfontosabb adatait tartalmazza. A beérkezett adatok alapján megállapítható, hogy a legtöbb város költségvetésének több mint egy százalékát fordítja sportcélokra. A városi sportszervezetekben széles sportági választékkal folytatnak szervezett utánpótlás-nevelést. A tervezett sportiskolai koncepció ismét kedvező fogadtatásban részesült, hiszen minden adatszolgáltató azt jelezte, hogy a rendszer beindulása esetén alapfokú sportoktatási intézményt kíván alapítani és fenntartani.

Város	Sportra fordított összeg (millió Ft)	Sportra fordított összeg/teljes költségvetés (%)	Edzők száma	Utánpótlás -korú sportolók száma	Kívánnak-e beindítani, fenntartani ASI-t?
Békéscsaba	170 (létesítményekkel együtt:311)	0,9 (1,7)	49	1229	Igen
Dunaújváros	125	0,8	56	1397	Igen
Eger	322	2,3	26	519	Igen
Kaposvár	977	4,7	45	1009	Igen
Kecskemét	127	0,6	64	1132	Igen
Nagykanizsa	95	0,7	49	1137	Igen
Salgótarján	180	1,8	24	495	Igen

SPORTISKOLAI RENDSZER

Sopron	274	1,6	53	1180	Válaszhiány
Szekszárd	16 + 39 (létesítmény)	0,75	47	1022	Igen
Szombathely	240	2,4	124	2323	Igen
Tatabánya	217	1,7	45	667	Igen
Zalaegerszeg	482	3,023	54	1128	Igen

6. A sportszakközép-iskola létrehozásának lehetősége és szükségessége

A sportszakközép-iskola létrehozását a közoktatási törvény 27. és 29. §-a teszi lehetővé. A sportszakközép-iskola koncepciójának megfogalmazásakor analógiát alkalmaztunk az ún. művészeti szakközépfiskolákkal. Ez egy olyan párhuzamos képzési forma lenne, ahol a tanulók a közismereti tárgyak tanulása mellett sportszakmai képzést is szereznének. A közismereti tantárgyak követelményeit „számon kérő” alapképzési és érettségi vizsga után a sportra vonatkozó szakmai képesítő vizsgát is tennének a fiatalok. A végzett tanulók különböző középfokú sportszakmákból szerezhetnék képzettséget: például sportinformatikai rendszergazda, sportkommunikációs asszisztens, sportoktató (sportáganként), sportmenedzser-asszisztens, rekreációs asszisztens, sportszervező stb. A sportszakközép-iskola sportszakmai koncepciójának részletes kidolgozása már folyamatban van a NUPI Pedagógiai kutatócsoportjának munkatársai révén.

7. Államigazgatási (sportszakmai, oktatási, jogi és közgazdasági) lépések a sportiskolai rendszer létrehozásához és működtetéséhez

A sportiskolai rendszer „megalapításának” és működési feltételeinek biztosítása érdekében összehangolt szakmai lépések megtétele szükséges. A Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztériumnak és az Oktatási Minisztériumnak közös álláspontot kellene kialakítania az egész rendszerre vonatkozóan. Ennek az anyagnak a 2. és 3. fejezetében bemutatott sportiskolai rendszer elemeinek többsége már ma is létezik, tehát megalapításuk nem szükséges, működési feltételeik sportprofilú átalakítása intézményi és fenntartói hatáskörben megoldható. Ebbe a körbe tartozik az óvoda, az általános iskola, a gimnázium, a szakközépfiskola, a szakiskola, a diákotthon és kollégium, továbbá a gyógypedagógiai és konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény, ahol a sportorientáltságú működés – ha az infrastrukturális, tárgyi és szakmai feltételek adottak – akkor minden akadály nélkül megvalósíthatók. Az emelt szintű testnevelés tanítása szintén minden probléma nélkül megoldható az általános iskolákban és a gimnáziumokban. Az ún. élsportolói osztályok és tanulócsoporthoz az általános iskolákban, a gimnáziumokban, továbbá a diákotthonokban és kollégiumokban szintén kialakítható és működtethető, habár indításukat és fenntartásukat jogszabályi (rendeleti) szinten szükséges lenne legitimálni. Néhány ilyen jellegű közoktatási intézmény ma is működik, de a jelenleg érvényben lévő jogforrások kisebb-nagyobb

SPORTISKOLAI RENDSZER

kijátszása szükséges ahhoz, hogy meg tudjanak felelni a sport iránt elkötelezett gyerekek és fiatalok, továbbá szüleik mint iskolahasználók (partnerek) igényeinek.

7.1. Az alapfokú sportoktatási intézmény (ASI) létrehozásának és működtetésének legfontosabb jogi, gazdasági, sportszakmai és pedagógiai teendői

Az alapfokú sportoktatási intézmény – mint már említettük – nem lenne teljesen új a magyar közoktatás rendszerében, hiszen a művészetoktatásban már rég óta jól működik az alapfokú művészetoktatási intézmények „hálózata”. Az ASI szakmai koncepcióját kidolgoztuk (sportszakmai és nevelési-oktatási-képzési szempontból), javaslatot tettünk néhány jogi és finanszírozási kérdésben is. Szakmai szempontból – úgy gondoljuk – a legfontosabb kérdéseket egyértelműen sikerült tisztázni. A jogi és a pénzügyi kérdésekben viszont a NUPI mozgásteret nem teszi lehetővé a továbblépést. Ezért javasoljuk, hogy a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium hivatalosan kezdje meg a szakmai, a jogi és a pénzügyi kérdések tisztázását és pontosítását az Oktatási Minisztériummal. Ebben az egyeztető munkában szívesen segédkezik a NUPI Pedagógiai kutatócsoportja. Ahhoz, hogy az ASI-t 2005 szeptemberétől indítani lehessen, az alábbi néhány fontos lépés megtétele szükséges. A legalapvetőbb kérdések tisztázása, és az ezekhez rendelt határidők rögzítése szintén elkerülhetetlen:

- A sporttörvény jelenlegi módosításában, vagy annak végrehajtási rendeletében szükséges lenne megemlíteni és röviden kifejteni a sportiskolai rendszert, továbbá fontos lenne újrafogalmazni sportiskola meghatározását alapfokú sportoktatási intézmény (ASI) néven, végül a sportszakközép-iskola fogalmát is szükséges lenne bevezetni. (Határidő:)
- Munkabizottság felállítása az OM-mel történő egyeztetőtárgyalások megkezdéséhez. (Ebbe a munkabizottságba szívesen delegálna egy szakembert a NUPI Pedagógiai kutatócsoportja.) (Határidő:)
- A szakmai egyeztetések lefolytatása a GYISM és az OM között. (Határidő:)
- A közoktatási törvény módosításának előkészítése. A módosítás során a két új közoktatási intézménytípusnak (alapfokú sportoktatási intézmény, sportszakközép-iskola) be kellene kerülnie, és szervesen be kell épülnie a törvény megfelelő részeibe. (Határidő: a közoktatási törvény módosításának tervezett időpontja: 2004. szeptember 1.)
- A közoktatási törvény módosításával párhuzamosan tárgyalások megkezdése az új közoktatási intézménytípus állam által garantált fejkvótászerű finanszírozása érdekében a Pénzügyminisztériummal. (Határidő: 2004. tavaszától folyamatosan)
- Egy vagy két OM-GYISM közös miniszteri rendelet megalkotása lenne szükséges az alapfokú sportoktatási intézmény és a sportszakközép-iskola megalapításával és indításával kapcsolatban. (Határidő: 2004 ősze)
- Szükséges lenne elérni, hogy a 2005. évi költségvetési törvénybe már kerüljön be a két új iskolatípus állami normatív finanszírozása. (Határidő: a 2004 ősze)
- Az alapfokú sportoktatási intézmény (ASI) és a sportszakközép-iskola felmenő rendszerben történő indítása. (Határidő: 2005 szeptemberétől)

SPORTISKOLAI RENDSZER

7.2.A sportszakközép-iskola alapításának és fenntartásának feltételei

A sportszakközép-iskola indítása valójában nem jelent egy újabb intézménytípus megalapítását, mivel – mint már fentebb említettük – ez a fajta iskolatípus már létezik, csak a szakképzés speciális, sportjellege jelentene új színfoltot a magyar közép- és későbbiekben az akkreditált felsőfokú szakképzésben. A sportszakközép-iskola pedagógiai tartalmának egyik aspektusát a közismereti és a szakmai tárgyak rendszere adná. Analógiát alkalmazva az ún. művészeti szakközépiskolákkal, ezekben a sportszakközép-iskolákban a tanulóknak kötelezően sporttevékenységet kellene folytatniuk, tehát valahol leigazolt szinten kellene sportolniuk. A közismereti tárgyak tananyaga és a hozzájuk kapcsolódó követelmények igazodnának az intenzíven sportoló és a sportéletformát választó fiatalok terhelhetőségéhez. A közismereti tárgyak fontossága mellett fontos hangsúlyt kapna a sportjellegű szakmai előképzés és szakképzés is. A szakképzési forma a későbbiekben tovább bővíthetne az érettségi utáni akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzés formájával is. Ez az ún. párhuzamos képzési forma kiváló lehetőséget teremtene azoknak a fiataloknak, akik középiskolás korukban már intenzíven sportolnak, esetleg a sporttal a későbbiek professzionális szinten kívánnak foglalkozni, vagy sporttal kapcsolatos felsőfokú tanulmányokat szeretnének folytatni, továbbá a sportszakmában kívánnak elhelyezkedni a későbbiekben mint középfokú végzettségű sportszakemberek. A sportszakközép-iskola koncepciójának részletes kidolgozása – mint említettük – folyamatban van.